

מבצע "קדש" — סוף עידן המבצעים המוצנחים?

אלוף (מיל') יצחק חופי*

ומדיניים. מבחינה מבצעית, סיני הוחזק על ידי המצרים במערך מדולל. היו להם כוחות בקדמת סיני ובקרבת התעלה. מרכז סיני היה ריק כמעט מכוחות מצריים. המבצע התנהל על צירי התנועה העיקריים בחצי האי. לכן, ניתן היה לבצע צניחה קרבית באזור שבין המערכים העיקריים של המצרים.

למבצע היו מרחב וזמן מוגבלים מבחינה

מאז מערכת סיני לא הייתה הזדמנות למערך של צה"ל לבצע צניחה קרבית. במלחמת השחרור לא היה לצה"ל כוח קרבי מוצנח. במלחמת ששת הימים ובמלחמת יום הכיפורים לא נוצרו ההזדמנויות לצנח אף שנעשו מבצעים של איגוף אנכי.

השיקולים להפעלת הצנחנים באיגוף אנכי במערכת סיני היו משני סוגים — מבצעים

המסוק שם לכאורה קץ לצורך בצניחה קרבית כאיגוף אנכי. בשדה קרב רווי כוחות אויב ואמצעים נ"מ, שאין בו מרחבים פנויים, קשה לקיים מבצעים מוצנחים. למרות זאת, ניתן לשרטט מצבים, שבתנאים מסוימים ובאזורים מוגדרים תהיה אפשרות לקיים מבצע מוצנח.

בבוקר שלאחר הצניחה — התחפרות הצנחנים כמיתלה

* על פי שיחה שנערכה עם המחבר.
המחבר היה סגן מפקד חטיבת הצנחנים בעת מערכת סיני.

מבצעית ומבחינה פוליטית. הבעיה הייתה כמה זמן יינתן לנו לפעול עד שהמעצמות יפסיקו אותנו. זו הייתה — כמו כל מלחמות ישראל — מלחמה תוך מגבלות זמן.

להשתלטות על המצרים במערב סיני היו מספר מטרות מבצעיות ומדיניות. הכוונה הייתה ליצור איום מוקדם ככל האפשר ליד התעלה*, בעצם ישיבה מוקדמת של הכוחות שם. וכן למנוע מהמצרים העברת תגבורות למזרח סיני — לפחות בציר המיתלה.

כיוון שהמבצע היה קצר מאוד — בשישים שעות צה"ל הגיע לתעלה — פער הזמן מההצנחה (ב-29 באוקטובר 1956 בערב) ועד לחבירת הטור הממונע של הצנחנים, שהגיע מכוונתילה, היה קצר יחסית.

במושגים של 1956 כוח מוצנח היה חסר כושר ניידות — פרט למעט גיפים שהוכשרו להצנחה, לא היו לו כלי רכב משלו. עד שתקרו לכוח הזה הוא לא היה ברתנועה והיה צריך לתספק אותו מהאוויר**. גם במבצעי הצניחה הגדולים במלחמת העולם השנייה, היו הכוחות מוגבלים בתנועתם לטווחי ההליכה הרגלית.

בעיה של מרחב מתאים

כשמדברים על צניחה קרבית במערכת סיני נוטים להמעיט מערכו של המבצע המוצנח בא-טור. המהלך הזה נועד לקצר את התנועה כלפי שארם א-שייח' והיה, בעיקרו, מירוך נגד הזמן. הצנחנים הוצנחו שם כדי למנוע חסימת הציר היחיד המוליך לאורך מפרץ סואץ אל שארם א-שייח'. בצניחת לילה כבשו הצנחנים את א-טור, והכוח הממונע שהתחבר עמם המשיך דרומה למה שהפך מירוך בין הצנחנים לחטיבה 9 — מי יגיע ראשון לשארם?

כלומר, משני המבצעים הללו ניתן לומר, כי כוח מוצנח יכול להשתלט על מרחב מסוים ומצומצם, למנוע חסימת צירים ולהוות חסימה על הציר, שתמנע זרימת כוחות אויב לעבר מרחבים

* מכור, הייתה מגבלה של התקרבות לתעלה בשל השותפים למבצע.
** כחוסם ההספקה בהיטס נעזרו גם בחיל האוויר הצרפתי.

שבהם נמצאים כוחותינו. אולם, כדי לבצע מבצע מוצנח יש למצוא מרחב מתאים לצניחה, שיהיה ריק מכוחות אויב (כיוון שהצנחנים פגיעים מאוד עד הגיעם לקרקע). יש לזכור — וזה נכון גם לגבי 1956 — שמבצע מוצנח צריך להתבצע בשטח שאין בו אמצעים נ"מ, להם מהווים מטוסי התוכלה מטרה נוחה מאוד.

הצניחה הקרבית הראשונה והאחרונה בצה"ל הייתה במערכת סיני. במלחמת ששת הימים תוכננה חטיבה 55 לצנח באל-עריש. המבצע בוטל עקב מהירות התנועה של הכוחות בציר זה ועקב הצורך להעביר את הצנחנים לגזרת ירושלים. במצב של דילול כוחות בסיני ניתן לשקול הצנחת כוחות כדי שיתפסו צירי תנועה. ברבות השנים, עם הגידול המאסיבי של צבאות ערב, התמלאו המרחבים הריקים בכוחות פרוסים בעומק גדול ללא חללים המאפשרים פעולה מוצנחת.

המסוק — ממד חדש

ממערכת סיני ועד ימינו התפתח ממד חדש לאיגוף האנכי — המסוק. הוא לא היה קיים במערכת סיני, וכדי לנתק את קווי הטלפון של המצרים בסיני השתמשנו במטוסי קרב (מוסטאנגים), שקרעו בגופם את החוטים. כיום נותנים המסוקים יכולת, שלא הייתה ב-1956. הגמישות שלהם ומהירות התגובה גבוהות לאין ערוך מאלו של מטוסי התוכלה. המסוק מאפשר לכוח שנחת באזור מסוים לדלג ממקום למקום בהתאם להתפתחות הקרב ולצרכיו. כאמור, כוח מוצנח מוגבל לתנועה באמצעיו. כוח מובל מסוקים (מוסק) יכול לנוע בשטח מיעד ליעד במהירות רבה ובהפתעה. בנוסף, המסוק עולה על מטוס התוכלה ביכולתו לחדור לשטח אויב בגובה נמוך ולחמוק מאש נ"מ. מבחינה זו יכול המסוק להגיע ליערו בצורה בטוחה הרבה יותר לעומת מטוס התוכלה.

לדעתי, יש הרבה בטענה שהמסוק הנחית מכה אנושה על המבצעים המוצנחים "הטהורים". ניתן עם זאת לחזות אפשרויות למבצעים משולבים

מוצנחים ומוסקים אשר בהם גם כוחות, ובעיקר מטענים, יסופקו בהצנחה.

סיכום

הפעולות המוצנחות במערכת סיני הוכיחו כי הצנחנים הם גוף גמיש, שיכול לבצע כל משימה, ואף להתארגן מחדש למבצע מוצנח. בהתייחס לאותה תקופה, הצנחנים ביצעו את כל המטלות שהוטלו עליהם. מאז הצליח המערך המוצנח לפתח תורת לחימה המקיפה את כלל המרכיבים של האיגוף האנכי.

למרות הרוויה בכוחות ובאמצעים נ"מ כשרה הקרב נראה, שאם נילץ להילחם מלחמות נוספות ניתן יהיה לבצע איגוף אנכי.

מבחינה מבצעית וטכנולוגית אף למסוק יש מגבלות, אולם הוא פתח אפשרויות, שלא היו קיימות ב-1956 הן בתוכלת כוחות והן בהספקה.

